

Folkloristlikud välitööd puust ja punaseks

Folkloristlikud välitööd. Koostaja Merili Metsvahi. Tartu 2017. Tartu Ülikooli Kirjastus, 358 lk.

Hiljuti ilmus muljetavaldavalt suure autoriteringi ühistööna raamat, mis pakub üksikasjalikku teavet folkloristlike välitööde läbiviimise kohta. Raamatu koostaja Merili Metsvahi määratleb kohe raamatu sissejuhatuse alguses väljaande peamise sihtrühma – folkloristika õppesuuna üliõpilased –, ent raamat on kahtlemata tänuväärne lugemismaterjal ka keskkooliõpilastele, kes läbivad oma esimesi välitööpraktikume, samuti kodu-uurijatele ja rahvaluule kogumisvõistlustest osavõtjatele. Kogenud folkloristidele pakub raamat pigem mõnusat äratundmist, lisaks ka kolleegide avardavaid kogemuslugusid mitmesugustest kogumisvaldkondadest ja -olukordadest. Raamatu üheks tugevamaks küljeks peangi praktilisi kogemuskirjeldusi, kuna just reaalses välitöösituatsioonides ilmnevad ettenägematud olukorrad, milleks on isegi parima teoreetilise ettevalmistuse korral raske valmis olla. Mõjub avardavalt, et kaasatud on kirjeldusi välitööde kohta, mis on tehtud ka Eestist väljaspool (näiteks Madis Arukase ja Anu Korbi käsitletud) ja mitte-Eesti uurijate poolt (Claire Sheid, Anastasiya Astapova jt). Olulisi tahke välitöökogemusest avavad Margaret Lyngdohi peatükk ohtlikest olukordadest välitöödel ning Maili Pildi mõtisklus uurijaetikat. Eetika ja moraalse vastutuse probleeme puudutab ka Kristel Kivari kirjeldus Kirna mõisas tehtud välitöödest. Eraldi peatükk on pühendatud kehalisuse ja tunnete rollile välitöödel (Madis Arukask) – teemale, mille olulisust uurimisel on hakatud viimastel aastatel üha enam teadvustama. Kogumistöö ajaloolisele järjepidevusele, kuid teisalt ka lähenemiste teisenemisele ja ümberhindamistele ajas osutavad Ergo-Hart Västriku peatükk jäädvustusviiside muutumisest ning kohati vägagi meeoleolukad katked vanemate perioodide välitööpäevikutest.

Laiemate taustateadmiste andmiseks tutvustatakse õpiku algusosas välitöödega seotud olulisi mõisteid ja folkloristlike välitööde ajalugu Eestis. Raamatu teine osa varustab lugejat teabega välitööde põhimeetoditest, vaadeldes levinumaid välitöövorme, nagu intervjuu, osalusvaatlus ja autoetnograafia, ning puudutades internetis tehtavate välitööde spetsiifikat. Kolmas osa on pühendatud uurija rollile ning uurija ja uuritava vahelise dialoogi võimalikkusele – neid teemasid aitavad lahti mõtestada Pihla Maria Siimu ülevaade autoetnograafilisest lähenemisest, Elo-Hanna Seljamaa arutlus uurija ja uuritava vahelise suhte üle, Maili Pildi peatükk refleksiivsusest ja Katre Koppeli kirjutis enese positsioneerimisest olukorras, milles piirid uurija ja uuritava vahel kipuvad hägustuma.

Igati asjakohane on tähelepanu pööramine materjali vormistamise ja mäluasutustele üleandmise kohta, kuna korrektse vormistusega võivad ka kõige värvikama materjali kasutusvõimalused jääda edasises uurimistöös piiratuks. Peatükkide lõppu on lisatud temaatiliste ülesannete blokk, mille abil saavad omandatud teadmisi testida tudengid, kuid millest võivad leida ideid välitöödega seotud loenguteks ka õppejõud ja kooliõpetajad. Kinnitan, et hiljuti ühe kooli abiturientidele kogumispraktika tutvustusloengut ette valmistades leidsin ka ise raamatust ühe antud konteksti hästi sobiva harjutusülesande.

TUTVUSTUS

Kuna tegemist on paljude autorite ühistööga, esineb raamatus paratamatult mõningaid kordusi, samuti kipuvad rohked ristviited kohati pilti kirjuks ajama, kuid üldiselt on tegemist igati praktilise, oodatud ja vajaliku ilmumiga. Nagu märgib Madis Arukask esimest osa sissejuhatavas peatükis: “Rahvaluule ei kao ega lõpe, seda on alati rohkem, kui me eales talletada ja uurida suudame.” Seega on hea meel, et ilmunud raamatu näol on nüüd olemas põhjalik abivahend, mis võtab kokku folkloristlike välitööde mineviku ja hetkeseisu ning pakub näpunäiteid nii kogunud kui ka alles kujunevatele uurijatele.

Reet Hiimäe

BOOK REVIEW

Folkloristic fieldwork: Chapter and verse

***Folkloristlikud välitööd.* Compiled by Merili Metsvahi. Tartu: University of Tartu Press, 2017. 358 pp.**

Book review by Reet Hiimäe.